

samo enkrat; zato je bil tudi naš užitek nepopoln. Nadejamo se pa za gotovo, da jo bomo uživali zopet pri prihodnjem koncertu.

Velika dvorana „Narodnega doma“ je bila natlačeno polna odličnega občinstva ljubljanskega, pa tudi z dežele.

—k.

Naši dopisi.

Iz Gorice, 4. grudnia. („Soča“ in učiteljstvo). [Konec]. Boj nekaterih učiteljev proti „Soči“ danes, od aprila sem je nesmisel in očitno voda na mlin večnim neprijateljem učiteljskega stanu. — Saj je „Soča“ šele od mal. travna prosta okov, ki so jo lani silili, da je vedno ostreje odbijala učiteljstvo od sebe! „Soča“ je veljala za glasilo naših vodilnih krogov, in to je tudi res bila. Jaz sem bil v najožji družbi „narodnega vodstva“, do katerega sem kazal veliko več lojalnosti nego ga je zaslužilo. . . sebi v očitno škodo. Zato je tudi „Soča“ odbijala napade na naše poslance iz „učiteljskih krogov“ in zagovarjala našo oficijalno politiko. . . Zašel bi veliko predaleč, ako bi našteval, kako in zakaj so prišli v „Sočo“ razni članki in dopisi. Tudi je „nevarnost“, da bi mi zopet „Goričani“ besno odgovorili s člankom o „ovaduštvu“. Naj rečem torej le toliko v splošnih besedah, da „Soča“ je zavzela znano stališče nasproti učiteljstvu vsled pritiska tistih mož, katerih vpliva se je oprostila po letošnjem razkolu. Podrobnosti naj ne navajam.

Kaj sledi iz tega dejstva? Gotovo to, da: ono učiteljstvo, ki je še po razkolu „Soči“ nasprotno, se bori proti nedolžni lupini, oklenivši se sovražnega jedra! Nasprotstvo „Soči“ po razkolu je nesmisel, ki se stopnjuje v greh proti učiteljskim interesom, odkar so nekateri učitelji stopili v službo „Goričanov“ in v družbo „krščanskega socialista“ kaplana Dermastije. Ti učitelji so se vsled neke slepe jeze proti papirnati „Soči“ zvezali s tistimi življi, ki so zakrivili bivše „grehe“ v „Soči“. Koliko pametnejše bi bili storili, ako bi bili hoteli spoznati, da je tudi za učiteljstvo le prav in koristno, ako se je „Soča“ otrsela vpliva ljudi, ki z učiteljstvom niso nikdar pošteno mislili. Namesto tega spoznanja pa sem doživel bridko razočaranje, da so se učitelji združili s tistimi ljudmi, ki so takorekoč vodili vojno proti učiteljstvu, da bi tako z združenimi močmi uničili „Sočo“, ker se je otrsela komande teroristov in hotela uvesti tudi stvarno kritiko, položivši veliko kadivnico v kot. — Skratka: Po razkolu je bilo mesto za svobodomiselnost učiteljstvo le v krogu „Soče“ in nikjer drugod, najmanj okrog „Gorice“, kjer so zbrani vsi tisti, ki so v prejšnjih časih nasprotovali vsakemu svobodnejemu gibanju med učiteljstvom. Jaz sem debelo gledal to zvezo najradikalnejših učiteljev z najčrnejšimi nazadnjaki, ki so vihteli prej gorjačo nad prvimi; debelo sem gledal, ko je pripeljal v Gorico za urednika „Gorice“ g. Petra Medveščka tisti mož, ki je tekom let priobčil v „Soči“ celo vrsto napadov nanj: ta dva sta si ležala v prijateljskem objetju. Medvešček pa je zlorabljal one njegove dopise, da je dokazoval mojo „nesramnost“ itd. Ali je mogoče večje perfidnosti spletkarske usode!? Ako bi jaz take reči podal in neoporečno dokazal, bi mi isti Medvešček zabrusil v obraz le psovko: ovaduh! — kakor je storil v drugem slučaju!

Naj končam! Vsak razsoden učitelj lahko vidi, da je „Soča“ od mal. travna sem prosta nekih spon, ki so jo prej tiščale. . .; od takrat je tudi v učiteljskem vprašanju vse drugače nastopala. „Soča“ pospešuje tudi na vso moč organizacijo trgoveškega in obrtnega stanu, jaz sam pa govorim na vseh shodih v prilog učiteljstva. . . Nasproti temu pa je gotovo kakor amen v oenašu, da učiteljstvo ne sme pričakovati resničnih simpatij od strani „Pr. Lista“ in „Gorice“. Tej klerikalni družbi je dobro došla pomoč nekaterih učiteljev, češ: hilf, was helfen kann, da se le enkrat znebimo teh „Sočanov“!

Drugih komentarjev ne pišem. Učiteljstvo naj samo sodi in izbira.

A. Gabršček.

S Tolminskega, dne 1. grudnia. (Poročilo gosp. Andreja Vrtovca o glavnih momentih njegova čez 20 letnega delovanja na šolskem in učiteljskem polju, vzroki odstopa odkandidature v okrajni šolski svet in odborništvo „Učit. društva“ ter izjava, da ne sprejme nobene morebitne izvolitve. To je bila peta točka dnevnega reda pri zborovanju tolminskega „Učiteljskega društva“ v Tolminu dne 22. listopada t. l.).

G. Andrej Vrtovec prične svoje poročilo samozavestno s čisto vestjo, veselim srcem in jasnim čelom prilično tako-le: Čc. tovariši, čc. tovarišice! Večkrat se je poudarjala med učiteljstvom želja, da bi učiteljski zastopnik poročal o svojem delovanju v okrajnem šolskem svetu. Tej želji ustrezem danes. Dovoljeno naj mi bode pri tej priložnosti, se še nekoliko ozreti nazaj.

V Kopru na učiteljskišču smo imeli svoj zasebni pevski zbor, kateremu sem jaz predsedoval. Vadili smo se v petju, govorništvo, v deklamacijah, igrar ter prirejali izlete in veselice. Delal sem na to, da smo se skupno naročili na več slovenskih časopisov.

V prvi službi v Ajdovščini l. 1878-79. je blagodejno vplival name nadučitelj blagega spomina rajnki gosp. Setničar glede delavnosti in točnosti v službi. Tu sem ustanovil malo drevesnico in napravil skoro vse orodje za tečajev. Pri uradni učiteljski konferenci v Gorici l. 1879. sem se vdeležil prvokrat razprav ter stavlil nekoje predloge glede obiskovanja šole.

V Dolini, koperski okraj v Istriji, 7 let učiteljujoč sem se vdeleževal snovanja „Učiteljskega društva“ v sežanskem okraju ter bil potem provzročitelj in soustanovitelj „Učiteljskega društva“ za koperski okraj. Ves čas tamošnjega službovanja sem bil voljen v odbor „Učit. društva“ bodisi kot predsednik, tajnik ali blagajnik.

Priučivši se natančno deželne šolske postave za Istro, sem stavljal v „Učiteljskem društvu“ in pri uradni učit. konferenci v Kopru v teku časa več važnih predlogov, tako za izboljšanje učiteljskih plač v Istriji, da bi se odpravili zastareli in skrajno krivični krajevni sistem. Še danes mi je milo in bridko, da mora istrski tovariš, bodi si po kateremkoli vzroku navezan na koji kraj, učiteljevati ves čas za isto plačo, navadno 400 gld. Personalni sistem je vendar pravičnejši. Vsled mojih predlogov smo ustanovili društveno knjižnico, okrajno učiteljsko knjižnico razdelili v dva dela, v slovanski in italijanski del, in vsak je svoj del oskrboval in opravljal, v deželno konferenco je bil poklican z virilnim glasom zastopnik slovenske učiteljske manjšine, z virilnim glasom v smislu postave so morali biti vabljeni k sejam kraj. šol. sveta vsi učitelji-voditelji istega okoliša: do istega časa je bil vabljen k sejam krajnega šolskega sveta le učitelj-voditelj najvišje razredne ljudske šole v okolišu. Pripomniti je, da v Istriji spadajo vse šole v županiji pod eden in isti krajni šolski svet — po nekod 4—10 šol.

V Dolini sem pregovoril občino, da je ista odstopila prostoren obzidan vrt v šolske namene za sadje- in trto-rejo. Ob nedeljah po večernicah sem predaval v „Čitalnici“ zbranim kmetovavcem o umnejšem kmetijstvu.

L. 1886. v Tolminu službo zadobivši, sem začel prvo šolske postave za Goriško proučevati. Pri prvi uradni okrajni učiteljski konferenci sem stavljal predlog, da naj se voli v smislu postave stalni odbor, ki bode sestavljal dnevni red uradnih učiteljskih okrajnih konferencam. To je vendar velik razloček, sestavlja-li dnevni red učiteljstvo ali pa okrajni šolski nedzornik sam po svoji volji. Stalni odbor, izvoljen izmed učiteljstva, stavi lahko na dnevni red uradni učiteljski okrajni konferenci v razpravo gmotno stanje učiteljstva, ugled in širše pravice učiteljstva i. t. d. ne-le pa pedagoško-didaktične predmete. Pri tej učiteljski konferenci sem bil tudi izvoljen učiteljskim zastopnikom v okrajni šolski svet v Tolminu. Za to delovanje sem si napravil koj nastopni načrt: 1. Z ostalim učiteljskim zastopnikom delovati v sporazumljenju in v soglasju. 2. Učiteljske in šolske interese zastopati v okrajnem šolskem svetu v soglasju in v sporazumljenju tudi s predsednikom, okrajnim šolskim nad-

zornikom in ostalimi udi. 3. Ako pa ni mogoče sporazumljenja, oborožen s postavo, prešinjen s pravico in resnico, pridobljajoč glasove ostalih udov, se zavzeti odločno in energično za učiteljske in šolske interese, ne oziraje se niti na desno, niti na levo. Temu svojemu načrtu zvest sem delal 13 let v okrajnem šolskem svetu. Izposloval sem osobito podučiteljem - podučiteljicam stalno osebno doklado. Ne iz principa nego ker bi bil katehet v II. oz. v I. plačni vrsti na škodo učiteljstvu, nisem glasoval za njegovo imenovanje v Tolminu, ker je izključila postava l. 1896. začasne učitelje iz skupnega števila v pomikanju v višje plačne vrste, dosegel, da so se dotični začasni učitelji in učiteljice imenovali stalnim, skrbel, da je bil, hitro ko je bilo katero mesto prazno, najstarejši učitelj in učiteljica pomaknjena v višjo plačno vrsto. Utrdil v okrajnem šolskem svetu načelo, da se učitelji in učiteljice pomikajo v višje plačne vrste in nastavljajo na boljša mesta po službenih letih. Dosegel skupne in istodobne počitnice z drugimi okraji v deželi, dosegel dnevni red k sejam, delal na to, da se učitelji in učiteljice med šolskim letom ne predstavljajo; ako pa se že mora kdo predstaviti in nova imenovanja naj se izvršujejo pred začetkom šolskega leta, da z novim šolskim letom je vsakdo na svojem mestu, da ne trpi red in pouk. Ker sem bil med udi eden izmed največjih davkoplačevavcev, sem odločeval mnogokrat pri preudarkih, zidanju šolskih poslopij i. t. d. Skrbel, da se je postavek v preudarku — podpore učiteljem — povišal za par sto gld. Učiteljstvo sem v okrajnem šolskem svetu sicer mirno a toplo in odločno zagovarjal; ako se ni moglo katerega tovariša popolnoma oprostiti, sem delal za najmanjšo kazen. Tu ne bom navajal posameznih slučajev v 13. letih. Roko na srce, in vsakdo lahko ve, kaj sem vse v tem oziru storil. Omeniti pa naj mi bode dovoljeno, da sem v treh slučajih za tri tovariše v okrajnem šolskem svetu krvavel. Posledice zame so bile hude. Zarad ednega sem bil že iz Tolmina v Kred prestavljen in nisem dobil državne službe, ki mi je bila takorekoč obljubljena, zarad trejega sem bil v „Učiteljskem društvu“ izdan, kar bi utegnilo imeti tudi jako občutne posledice. Da vrhutega delajo ravno ti trije tovariši proti meni, ni lojalno, ni lepo.

V okrajnem šolskem svetu sem nadalje stavil več predlogov, ki so merili na izboljšanje šolstva in izboljšanje gmotnega stanjev učiteljstva. V okrajnem šolskem svetu sem si prizadeval pridobiti in utrditi vpliv učiteljskih zastopnikov.

Kot predsednik v „Učiteljskih društvih“, kot delegat „Zaveze“ v Celju, v Trstu, Gorici, kot predsednik ali odbornik v drugih društvih in pri uradnih okrajnih učiteljskih konferencah in lokalnih konferencah, bodisi v političnih društvih i pri političnih shodih, v starašinstvu, pri snovanju hranilnic in posojilnic itd., sem bil in ostal delujoča moč ter imel pred očmi vedno in povsod šolske sosebno pa učiteljske interese ter povzdigoval v tem smislu vedno in povsod svoj glas in stavil primerne navete in predloge, ki so merili na izboljšanje šolstva, povišanje učiteljskih dohodkov in razširjenje njih pravice, povzdigo in utrditev učiteljskega ugleda in stanu i. t. d. Predaleč bi zašel, ako bi hotel tu naštevati svoje razprave in predloge v vseh zgoraj omenjenih korporacijah,

V časopise sem pisal mnogo. Prva leta, ko je urejeval „Učiteljskega Tovariša“ še rajnji g. And. Praprotnik, sem obdeloval in priobčeval v tem listu bolj pedagoškim didaktične razprave, kasneje se pa pečal bolj s pravnina razmerami učiteljstva. Celo ko sem bil pred par leti na Tirolskem, sem se seznanil s tamošnjimi nekojimi gg. tovariši, proučil tamošnje šolske postave ter tamošnje razmere opisal v naših šolskih listih.

Ves čas pa pišem in se obenem praktično pečam z umnejšim kmetijstvom.

Ves čas svojega učiteljevanja sem iskal prilike za nadaljnje izobraževanje in k temu tudi svoje tovariše prijateljsko spodbujal, vedoč da le na ta način dopolnimo pomanjkljivosti ter zadobimo in utrdimo večji ugled.

Gojil sem in gojim še vedno vročo željo po višji izobrazbi in premestitvi učiteljišča iz Kopra v Trst ali v Gorico celih 24 let. Dal sem tu pa tam tem svojim željam odduška, a nikoli misleč, s tem koga napadati ali žaliti. Imel sem pred očmi stvar in ugled učiteljstva.

Zadnja leta delam na to, da bi vseslovensko učiteljstvo izdajalo svoj kmetijski-gospodarski list, urejevan za naše kmetiško ljudstvo. Zato smo učitelji najposobnejši, učiti še nadalje v takem listu odraslo mladino in ljudstvo sploh cepljajoč in poučujoč je v umnejšem kmetijstvu in boljšem gospodarstvu, kazati ljudstvu šolo kot njemu koristno napravo in učitelja kot dnbrotnika držav in narodov in tako širiti in utrjevati naš vpliv v ljudstvu ter dvigniti kvišku učiteljski stan, ne hlapčujoč več nobeni stranki brez dejanskih kompezacij. Moji načrti v tem oziru so pri upravnem odboru dične „Zaveze“.

Napade na šolstvo in učiteljstvo sem odbijal energično in odločno, naj so pa prihajali od katerekoli strani. Tu bi lahko navedel mnogo, mnogo zgledov, kako sem v takih bojih za šolstvo in učiteljstvo krvavel. Tovarišem sem bil in ostanem vdani prijatelj, dober svetovavec, sosebno mlajšim kolegom, kar lahko pričajo vsi gg. tovariši kot bivši podučitelji v Tolminu.

Končno naj mi bode dovoljeno še pripomniti, da niso ni malo osnovana sumničenja par gg. tovarišev, ki med drugim trde celo, da nisem za njih, oziroma za učiteljstvo še nič storil — zakaj in od kod to prihaja, mi je uganjka. Poudarjam pa tudi tu, da ostanem pri svoji izjavi: ne kandidujem več v okrajni šolski svet in v odborništvo „Učiteljskega društva“ ter ne sprejemem nobene morebitne izvolitve.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. G. Janko Žirovnik, nadučitelj u St. Vidu nad Ljubljano, 5 gld. namesto venca na grob svojemu tastu; g. Ivan Bartelj, nadučitelj v Šmartnem pri Litiji, nabral 625 gld.; g. Fran Papler, nadučitelj v Borovnici, nabral 150 gld.

„Ljubljansko učiteljsko društvo“ priredi dne 27. t. m. — na predvečer občnih zborov „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ in „Slovenskega učiteljskega društva“ na čast zborovavcem in gostom v mali dvorani „Narodnega doma“ zabaven večer, ki bo, kakor kažejo priprave veselilnega odseka, prav zanimiv. Kakor smo že poročali, bo ta večer predaval tudi g. Lj. Stiasny o svojem letošnjem potovanju po Kavkazu. Gosti dobro došli!

Posnemanja vredno! Celjsko učiteljsko društvo je nabralo med svojimi udi 32 naročnikov na „Učiteljskega Tovariša“ ter imena istih javilo te dni upravnistvu našega lista. Naročnina se bode pobirala četrtletno v društvu in skupno odposlala upravnistvu. Na ta način ne nastanejo listu dolžniki. Za l. četrtletje se bode pobirala naročnina meseca prosinca 1900.

Svetujemo, da tudi vsa druga okrajna učiteljska društva postopajo tako ter na ta način agitujejo za glasilo „Zaveze“. Če se to zgodi, se bode cena listu znižala lahko na 3 gld., ali pa postane „Učiteljski Tovariš“ tednik. Le naprej!

Svoje čitatelje opozarjamo na današnjo prilogo. Podpirajmo „Zvonček“ z obilim naročevanjem!

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četr leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnina pa prejema g. Francisek Črnagoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in postavnice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/2 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/8 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petitvrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 3 gld.